

SIKKERHET FOR MATEN

Det har lenge vært et politisk mål at produksjonen av mat i Norge skal holde tritt med befolkningsøkningen. Målet er ikke nådd. Selvforbruket av mat er av myndighetene beregnet til 45 prosent, men synker til 36 prosent om vi trekker fra importerte fôrvarer. Oppdrettslaksen vil ikke redde oss i en krise, selv om volumet er stort. Laksefôret består for en stor del av importert soya. Kornlagrene er nedlagt og norsk matsikkerhet er helt avhengig av internasjonal handel og logistikk. Mer enn halvparten av maten vi spiser er importert.

Pandemien viser hvordan krise på ett område påvirker annen samfunnsvirksomhet. I pandemiens tidlige fase var det tilløp til hamstring av matvarer. Det tydet på svikt i befolkningens tillit til matforsyningen. Smitteverntiltak og innreiseforbud førte til omfattende permitteringer, men også til mangel på arbeidskraft i jordbruket og nedstenging av virksomheter i matvareindustrien. Beredskapsplanene var svake og det var mangel på samfunnsviktige forsyninger, blant annet medisinsk materiell.

Det siste året har verdens matvarepriser økt med 30 prosent, og det er betydelig usikkerhet om hvordan handel og forsyninger vil utvikle seg. FNs mål om å utrydde sult innen 2030 beveger seg i gal retning. De siste tallene anslår at nesten 690 millioner mennesker gikk sultne i 2019, en økning på ti millioner fra 2018. Høye kostnader og lav tilgang på sunn mat betyr at ca. 2.6 milliarder mennesker ikke kan spise sunt eller næringsrikt. Den samlede etterspørselen etter mat vil øke med ca. 50 prosent innen midten av århundret.

I en rapport fra forskningsinstituttet NIBIO om matsikkerhet og forsyningsrisiko pekes det på en rekke faktorer som vil utfordre det norske systemet for matforsyninger. Internasjonal klimaendringer redusere den globale produksjonen av mat. Det kan bli knapphet på vann og egnede jordbruksarealer. Nasjonale eksportbegrensninger og internasjonale konflikter kan hindre eksport eller transport, og true matforsyningen.

Norge har svært begrensede arealer som egner seg for jordbruk. Tiltak nummer en må derfor være å stanse nedbyggingen av verdifull matjord. Vi må produsere mer mat og stimulere bruken norske fôrressurser, blant annet utmarksbeite. Vernet av norsk matproduksjon må fortsette og vi må være villige til å betale mer for maten. Matsikkerhet og tillit til forsyningssystemene er grunnleggende for samfunnets sikkerhet, og for politisk og sosial stabilitet.

Vernet av norsk matproduksjon må fortsette og vi må være villige til å betale mer for maten.

Boris – en

Hva skal vi kalle folk som treffer drastiske valg helt uten å vurdere følgene av dem og forberede seg på det som måtte komme? spør Einar Hagvaag.

Den britiske statsministeren Boris Johnson og hans konservative parti har hatt landsmøte i Manchester i forrige uke, mens landet er kastet ut i omfattende forsyningskrise. Der har «toryene» tatt fram sine mest fremmedfiendtlige ordelag for å forsvare bruddet med EU, deres «Brexit», som i stor grad er skyld i krisa.

«Endelig er det slutt på bevegelsesfriheten for personer», sa innenriksminister Priti Patel i sin tale. Hun er datter av innvandrere som bevegde seg fritt fra India til Kenya og så til Storbritannia. Hun la også på et avsnitt om ofrene for overgrep fra utlendinger, overgripere som heretter ikke skal slippe inn i landet.

«Billig arbeidskraft fra ufaglærte utlendinger er rett og slett billig dop», uttalte justisminister Dominic Raab til Sky News.

Samtidig, et annet sted, som det heter i drama i fjernsyn: «Ikke nevnt det ordet på B», sa noen briter i kø ved en bensinstasjon til journalister, som kom for å snakke med dem.

«Nå har vi våknet fra den lange, vonde drømmen det var å tilhøre EU», sa David Frost, ministeren som forhandlet med EU om utmelding, til landsmøtet.

OG HVA HAR de våknet til? Jo, bensinstasjonene er tomme for drivstoff. To hundre soldater er satt inn for å kjøre tankbiler som skal forsyne dem. Landet mangler opp mot hundre tusen sjåfører til langtransport. Derfor mangler mange varer i supermarkedene og andre butikker.

Det er mangel på slaktere, pølsemakere, leger, sjukepleiere, bær- og fruktplukkere, murere, rørleggere, reinholdere, kokker og kelnere. De har reist hjem til sine land i EU. Sauer, griser og kalkuner blir ikke slaktet og bearbeidet til jul, kanskje blir det smått med «roastbeef» også. Bær og frukt råtner på stilk.

De konservative vil for all del unngå å betale den politiske prisen for en katastrofe til jul. For å bøte på forsyningskrisa måtte Johnson i all hast tilby 300 midlertidige visa til sjåfører. Men bare 127 sjåfører fra EU søkte, måtte statsministeren vedgå overfor BBC. Dette skyldtes mangel på sjåfører i alle land, påsto han. Men ingen andre land i Europa mangler drivstoff ved sine stasjoner. Til slutt måtte han «parkere Brexit», som det ble sagt, og tilby visum til 5000 sjåfører og 5500 arbeidere i førfeindustrien.

Men det spørs hvor mange i EU som er villige til å dra tilbake til Storbritannia i tre måneder for dårlig lønn og dårlige arbeidsforhold. De to hundre soldatene som nå forsyner bensinstasjonene, er forberedt på å levere drivstoff i månedsvis.

BORIS JOHNSON ER ikke nådig mot sine konservative forgjengere som statsminister, David Cameron og Theresa May, som han anklager for forsømmelser uten å nevne deres navn. «Vi legger ut på en ny kurs for økonomien (...), noe som lenge har vært nødvendig. Vi går ikke tilbake til den gamle mislykkede modellen med lave lønninger, lav vekst og lite faglært arbeidskraft, alt muliggjort og bygd på ukontrollert innvandring», sa han. Dagens plager er bare små vansker på veien mot ei bedre framtid.

Johnson vil dra de fattige og vanlige folk opp, sier han og anklager Arbeiderpartiet for å ville dra de rike ned. Han vil ha næringslivet til å øke lønningene for å få briter til å ta ledige jobber. En ny økonomisk modell? Han lyder som en revolusjonær, men han har ingen politisk plan for gjennomføring. Og alt er pakket inn i vitser,

